

ПОРЯДОК РОБОТИ КРУГЛОГО СТОЛУ

29 березня 2019 року

Київський університет імені Бориса Грінченка
м. Київ, вул. Маршала Тимошенка, 13-Б

Час	Захід	Місце
29 березня 2019 року		
9.50–10.00	Реєстрація учасників круглого столу	Ауд. 310
10.00–10.10	Відкриття засідання	Ауд. 310
10.10–11.15	Робота круглого столу <i>Лінійка 1. Театр очима студента і викладача</i> <i>Лінійка 2. Форми театральної діяльності в підготовці філолога</i> <i>Лінійка 3. Успішні кейси</i> <i>Лінійка 4. Перспективи</i>	Ауд. 310
11.15–11.20	Підбиття підсумків засідання	Ауд. 310

Робоча мова:

українська

Регламент:

доповіді — до 7 хв.

виступи — до 5 хв.

запитання та обговорення — до 3 хв.

ПОРЯДОК РОБОТИ КРУГЛОГО СТОЛУ

ВІДКРИТТЯ ЗАСІДАННЯ

10.00–10.10

Ауд. 310

Вітальні слова

Бровко Олена Олександрівна, завідувач кафедри української літератури і компаративістики, доктор філологічних наук, професор
Вірченко Тетяна Ігорівна, керівник Центру компетентностей «Літературний театр», доктор філологічних наук, професор кафедри української літератури і компаративістики

ДОПОВІДІ

10.10–11.15

Ауд. 310

Модератор:

Вірченко Тетяна Ігорівна

Лінійка 1. Театр очима студента і викладача

ЦЕНТР КОМПЕТЕНТНОСТЕЙ «ЛІТЕРАТУРНИЙ ТЕАТР»: СТУДЕНТСЬКІ ОЧІКУВАННЯ

Вірченко Тетяна Ігорівна, керівник Центру компетентностей «Літературний театр», доктор філологічних наук, професор кафедри української літератури і компаративістики

Лінійка 2. Форми театральної діяльності в підготовці філолога

РОЛЬ ЛІТЕРАТУРНОГО ТЕАТРУ У СТАНОВЛЕННІ МАЙБУТЬОГО ПЕДАГОГА В УМОВАХ БАГАТОПРОФІЛЬНОГО КОЛЕДЖУ

Груздьова Олена Вікторівна, голова циклової комісії з видавничої справи, культури та української філології Університетського коледжу

ТЕАТРАЛІЗОВАНІ ДІЙСТВА У ПРОЦЕСІ НАВЧАННЯ

Розінкевич Наталія Василівна, викладач циклової комісії з видавничої справи, культури та української філології Університетського коледжу

Лінійка 3. Успішні кейси

ДОСВІД ІНШОМОВНИХ ДРАМАТИЧНИХ ПОСТАНОВОК У ВИКЛАДАННІ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ

Махачашивілі Русудан Кирилевна, завідувач кафедри романської філології та порівняльно-типологічного мовознавства, доктор філологічних наук, професор

Лягіна Ірина Анатоліївна, викладач кафедри романської філології та порівняльно-типологічного мовознавства

Боса Віта Петрівна, кандидат педагогічних наук, старший викладач кафедри романської філології та порівняльно-типологічного мовознавства

ПЕРЕКЛАД ЯК ЗАСІБ ЗБІЛЬШЕННЯ МАСШТАБУ СТУДЕНТСЬКИХ ТЕАТРАЛЬНИХ ПРОЕКТІВ

Козачук Андрій Михайлович, кандидат філологічних наук, старший викладач кафедри англійської філології та перекладу

ТЕАТРАЛЬНА ДІЯЛЬНІСТЬ ЯК ЗАСІБ ФОРМУВАННЯ ФАХОВОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ У СТУДЕНТІВ СХІДНОЇ ФІЛОЛОГІЇ

Москальов Дмитро Петрович, кандидат філологічних наук, доцент кафедри східних мов та перекладу

СТУДЕНТСЬКА ІНТЕРПРЕТАЦІЯ ДРАМИ АБСУРДУ ЧЕРЕЗ СЦЕНІЧНУ ЧИТКУ

Козлов Роман Анатолійович, доктор філологічних наук, професор кафедри української літератури і компаративістики

**ОРГАНІЗАЦІЙНИЙ ДОСВІД СТАНОВЛЕННЯ ТА ДІЯЛЬНОСТІ
СТУДЕНТСЬКОГО ІСТОРИЧНОГО ТЕАТРУ «БОРИСФЕН»**

Саган Галина Василівна, доктор історичних наук, професор кафедри всесвітньої історії історико-філософського факультету

Лінійка 4. Перспективи

ТЕМА ГОЛОДОМОРУ В П'ЄСАХ**СЕРГІЯ КОКОТ-ЛЕДЯНСЬКОГО І БОГДАНА БОЙЧУКА**

Вишиницька Юлія Василівна, доктор філологічних наук, доцент кафедри світової літератури

ПІДБИТТЯ ПІДСУМКІВ ЗАСІДАННЯ КРУГЛОГО СТОЛУ

11.15–11.20

Ауд. 310

МАТЕРІАЛИ КРУГЛОГО СТОЛУ

ЦЕНТР КОМПЕТЕНТНОСТЕЙ «ЛІТЕРАТУРНИЙ ТЕАТР»: СТУДЕНТСЬКІ ОЧІКУВАННЯ

Тетяна Вірченко

Будь-яку роботу викладачів зі студентами варто розпочинати з обміну очікуваннями від спілкування в процесі навчання. Викладацькі сподівання очевидні: створення сприятливої атмосфери на занятті, коли студенти мотивовані й з бажанням відвідують навчальні пари; досягнення уміння студентів розкодувати художній текст.

Системна робота зі здійснення літературознавчого та дійового аналізу художнього тексту, проходженні системи тренінгових занять з формування емоційного інтелекту, розвитку уяви, а також сценічної роботи здійснюється в межах дисципліни «Практикум з української літератури: Виразне читання» в групі студентів, що навчаються за спеціальністю 035 Філологія (спеціалізації 035.01 Українська мова і література).

Цього року опитуванням студентів щодо їхніх очікувань охоплено 29 осіб. Студентам було запропоновано вказувати прізвище та ім'я за бажанням. Відзначу, що тільки 7 студентів підписали свої аркуші з висловленими сподіваннями. Три студенти подали колективу відповідь: «Від цього курсу ми очікуємо дружньої атмосфери і акторського досвіду».

Незначна частка студентів (4 особи) висловили бажання покращити літературознавчі навички: «Навчитись дивитись на п'єси з різних сторін»; «Отримати якісні знання у літературній сфері»; «Навчитись аналізувати п'єси, оскільки для мене це складно. Хочеться навчитись розуміти твір». Одна відповідь стосується умінь розуміти роль.

При аналізі відповідей студентів виразно помітно, що молодь прагне як індивідуальних, так і колективних результатів. Колективні результати переважно стосуються успішної постановки вистави (7) та командної роботи — зміни атмосфери в групі (4). Студенти прагнуть, щоб група стала «ближчою, ріднішою», а стосунки «відкритими та щирими».

В одній відповіді виразно помітне прагнення студента, щоб «кожен зміг отримати максимальне задоволення від гри». Мрією студентів є «навчитись працювати в команді і дійти згоди в колективі» (1).

Більшість студентів усвідомлюють, що їм під час роботи доведеться вийти із зони комфорту і їх очікує складна, тривала робота. Про прагнення весело провести час висловлюється 3 студенти; 5 студентів прагнуть отримати задоволення від процесу («отримати позитивні емоції»).

Найбільша кількість відповідей стосується психологічних змін у структурі особистості — 21 відповідь. Серед цих відповідей вирізняються такі групи: подолання хвилювань (5), контроль над власними хвилюваннями (1), отримання упевненості (7), подолання страху (5), подолання психологічних бар'єрів (1), гідно триматися перед публікою, тримати себе у стані спокою (2). Також 1 студент хоче покращити пам'ять. І хоча відповіді видаються синонімічними, вважаю доцільним розмежувати їх, оскільки від домінантних лексем, які використовують студенти при формулюванні відповідей, виразніше помітні людські пріоритети.

Про розвиток комунікативних здібностей і акторської майстерності висловилося по 4 студенти.

Окрему групу відповідей становлять зафіксовані прагнення самопізнання (6), отримання нового досвіду (4), власної зміни (2).

Відзначу, що лише одна відповідь стосується постаті викладача: «Хотілося б бачити лояльного вчителя».

Одна студентка визнала наявність проблем із групою: «Розпочати хоч якось взаємодіяти з одногрупниками».

Варто відзначити, що на першому курсі студенти віддають перевагу більше індивідуальному особистісному розвитку, ніж професійному становленню. Оскільки в більшості відповідей йде мова про страхи, які студенти хочуть подолати, є підстави думати, що студенти мають труднощі з визнанням, присвоєнням наявних проблем.

РОЛЬ ЛІТЕРАТУРНОГО ТЕАТРУ У СТАНОВЛЕННІ МАЙБУТЬОГО ПЕДАГОГА В УМОВАХ БАГАТОПРОФІЛЬНОГО КОЛЕДЖУ

Олена Груздьова

Важливу роль у професійній підготовці вчителя початкових класів, фахівця нової української школи відіграє театральне мистецтво. Адже перед вчителем стоїть завдання привчати дітей не тільки творити і самовиражатися, але й презентувати результати власної творчості, брати участь у шкільних мистецьких заходах (концертах, виставках, інсценізаціях тощо), а з часом виявляти ініціативу їх створення, спілкуватися з друзями та знайомими про мистецтво¹.

Питання компетентності сучасного вчителя порушено в працях Л. Хоружої, С. Мартиненко, ролі театрального мистецтва в освітньому процесі в роботах О. Комаровської, Р. Короткової, В. Шахрай, Т. Крешної та інших.

Саме залучення студентів педагогічних спеціальностей до участі в студентському театрі відіграє важливу роль у подальшому професійному зростанні майбутнього фахівця. За словами А. С. Макаренка: «Не може бути хорошим вчитель, який не володіє мімікою, який не може надати своєму обличчю потрібного виразу або стримати свій настрій»².

За допомогою мистецтва ми стимулюємо пізнавальну активність студентів, сприяємо вдосконаленню творчої і креативної діяльності, спонукаємо до самовдосконалення.

В умовах багатопрофільного коледжу студенти педагогічних спеціальностей мають можливість реалізувати себе в позанавчальній діяльності в тісній співпраці зі студентами інших спеціальностей, зокрема бібліотечної справи, видавничої справи та редагування, що долучаються

¹ Методичні рекомендації щодо викладання в початковій школі у 2018/2019 навчальному році. Складено на підставі листа МОН № 1/9-415 від 03.07.18 «Щодо вивчення у закладах загальної середньої освіти навчальних предметів у 2018/2019 навчальному році». URL: <https://www.schoollife.org.ua/metodychni-rekomendatsiyi-shhodo-vykladannya-v-pochatkovij-shkoli-u-2018-2019-navchalnomu-rotsi/> (дата звернення: 31.01.2019).

² Філоненко М. М. Психологія спілкування. Київ : Центр учбової літератури, 2008. С. 256.

до проектів як учасники та глядачі. Новий коледжанський театр робить перші кроки, у минулому «Іскра Прометей» (художній керівник В. П. Пастушенко), попереду робота над самовдосконаленням, тісна співпраця з іншими театральними колективами, репетиції, постановки.

Літературний студентський театр повинен мати широкий репертуар, базуватися на принципі студентоцентризму. Викладач, керівник театру, має спрямувати роботу на формування у акторів креативного мислення, сприяти створенню вистав за оригінальними студентськими сценаріями, адаптовувати класичні твори до вимог часу, поєднувати різні види мистецтва в постановці. Варто експериментувати з режисерським втіленням того чи іншого твору, показувати нові аспекти теми, не змінюючи змісту. Від класичної української чи зарубіжної драми (Леся Українка, І. Кочерга, О. Коломієць та ін.) до сучасних постмодерних творів (П. Ар'є, О. Ірванець, О. Забужко, Ю. Іздрик). Для реалізації запланованого необхідний час, місце, знання. Саме в поєднанні навчального процесу з позанавчальною діяльністю, зокрема гуртковою роботою, можливо досягти успіху. На даний час коледжанам це частково вдається, завдячуючи тісній співпраці викладачів циклових комісій видавничої справи, культури та української філології, музики і хореографії та наполегливій роботі студентства. Про це свідчать постановки новорічних казок, інсценізація творів класичної літератури до календарних дат.

Літературний театр відіграє важливу роль у формуванні високопрофесійного фахівця. Створюючи новий коледжанський театр, ми не лише організуємо позанавчальну роботу, студентське дозвілля, а й розвиваємо загальноосвітні й національні культурні цінності, сприяємо формуванню ключових компетентностей, що виробляються у процесі навчання та професійного зростання студентів педагогічних спеціальностей.

ТЕАТРАЛІЗОВАНІ ДІЙСТВА У ПРОЦЕСІ НАВЧАННЯ

Наталія Розінкевич

Працювати легко, коли працювати цікаво;
вчитися легко, коли вчитися цікаво

На сьогодні розвиток освіти характеризується модернізацією навчання, його перетворенням з метою підвищення ефективності.

Основним викликом для сучасних викладачів та науковців є вміння підтримувати у студентів цікавість до предмету та здатність розвивати пізнавальну активність й спонукати їх до творчої діяльності.

Щоб реалізувати ці завдання, доцільно впроваджувати різноманітні форми роботи в навчальний процес, тому що на заняттях має бути не лише пояснення, яке запам'ятовується або записується студентом, — це повинна бути мислетворча, активна робота.

Одним із таких традиційних, але нестандартних ігрових форм є театралізовані дійства, які в наш час поєднують із застосуванням новітніх технологій, що розширюють можливості засобів виразності при інтерпретації літературного твору чи переданні важливої фактологічної інформації, — й допомагають донести до реципієнтів необхідне звучання.

В Університетському коледжі елементи театралізованих дійств застосовуються на заняттях з дитячої літератури, української літератури, історії української літератури та мови й на інших заняттях. Також театралізовані дійства виходять за межі занять і використовуються в рамках Грінченківської чи Шевченківської декад, Дня відкритих дверей, Дні коледжу тощо.

Цікавою є практика студентських наукового-практичних гуртків «ГрінчТур», «Лабіринт» та філологічного гуртка «Ірій», з ініціативи яких відбуваються атмосферні театралізовані екскурсії містом, що знайомлять слухачів із маловідомими фактами історії Києва і його мешканців.

Наведемо приклади кількох таких проведених екскурсій.

Маршрут екскурсії «Київ часів Бориса Грінченка» пролягав історичним центром Києва та включав місця, які тісно пов'язані з життям, діяльністю та творчістю Бориса Грінченка. У процесі прогулянки глядачі

отримали можливість глибше зануритися в історію міста та на власні очі побачити будівлі, у яких свого часу мешкав і працював Борис Дмитрович, й почути цікаві факти пов'язані з цими місцями. Водночас студенти дізналися про типи тогочасних киян, їхні смаки, моду, дозволила їм поринути в атмосферу початку ХХ століття.

Під час таких екскурсій реконструюється суспільно-історична атмосфера того часу, відтворюються особливості приватного життя мешканців міста, їх стиль спілкування й манери поведінки.

А під час театралізованої екскурсії «Печерська фортеця: подорож у минуле» присутні поринули в атмосферу періоду XVIII–XIX ст. та глибше пізнали цю епоху. Візуалізації сприяли театралізовані міні-сценки, зокрема діалог Петра I та Івана Мазепи, зустріч з вартовим та офіцером біля Московської брами, бідкання міщанок, яких виселили при будівництві фортеці, зустріч з тогочасною дамою. Це допомогло глибше пізнати епоху. Усі артефакти виконували студенти та викладачі Університетського коледжу.

Отож, такі унікальні форми дозволяють впроваджувати Нову освітню стратегію Університету на практиці, адже це є інтегровані практикоорієнтовані заняття. Театралізовані дійства синтезують реальну дійсність і художню творчість, органічно поєднують у собі мистецтво, діяльність і просвітництво, виконуючи соціальну, пізнавальну, виховну та компенсаційну функції, виступають засобом розвитку і становлення особистості, її соціалізації.

Студенти є активними учасниками й організаторами театральних екскурсій. Це дозволяє розвивати їх творчі й інтелектуальні здібності, пам'ять, увагу, уяву, образне мислення, трансформувати досвід.

Під час такого процесу краще засвоюються знання, формуються дослідницькі уміння та розвиваються навички сприйняття й осмислення світу; вдосконалюється зв'язне мовлення, формується послідовне і логічне викладення думок, збагачується словниковий запас — підвищується мовна культура. Формується активна, компетентна і творча особистість.

Отже, у результаті такої командної творчої роботи формується атмосфера співробітництва «викладач-студент» — і, як наслідок, досягається певний спільний результат, що приносить задоволення обом сторонам. Хоча, на жаль, театралізовані дійства в коледжі — це тільки не-систематичні форми роботи, а не професійне мистецтво.

ДОСВІД ІНШОМОВНИХ ДРАМАТИЧНИХ ПОСТАНОВОК У ВИКЛАДАННІ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ

Русудан Махачашвілі, Ірина Лягіна, Віта Боса

Застосування драматизації під час навчання практики іноземної мови зазвичай скероване основними завданнями іншомовної комунікативної освіти — закріплення компетенцій сприйняття та відтворення монологічного та діалогічного усного мовлення.

Прийом драматизації є інструментальним для випрацювання цілого спектру іншомовних компетенцій: лінгвістичної, соціолінгвістичної, дискурсивної, стратегічної, колаборативної, культурологічної; адаптивного мислення; проектного менеджменту; групової відповідальності.

Рівні застосування методичного прийому драматизації та інсценування:

— фрагментарний, репродуктивний (для відпрацювання інших мовленнєвих умінь: фонетичних, граматичних, лексичних, стилістичних);

— умовно-продуктивний (для випрацювання «просунутих» філологічних навичок: лінгвістичного, когнітивно-комунікативного та нарративного аналізу тексту);

— продуктивний (створення та інсценізація власних драматичних текстів: діалогів, полілогів, міні-п'єс; рівень застосування зазвичай супроводжується формуванням базових риторичних навичок у межах класичного риторичного канону — зокрема «інвенцію» та «акцію»).

Основні кейси упровадження театралізованих постановок у практиці викладання сучасних романських мов на кафедрі романської філології та порівняльно-типологічного мовознавства:

— Студентський іспанськомовний театр — вистава до 300-ліття Мігеля де Сервантеса. Текст вистави іспанською мовою, концепція, декорації, режисура — повністю випрацьований та продукований студентами іспанського відділення (змішана група різних курсів) (куратор — Хуан Хосе Санчес Діас).

— «Три Мушкетери» — вистава французькою мовою, втілена в якості фінального проекту з практики усного та писемного мовлення.

Комедійна музична постановка в модерних реаліях. Має умовно-продуктивний характер (куратор — І. А. Лягіна).

— «Старі казки на новий лад» — театралізоване дійство іспанською мовою для студентів молодших курсів. Методичний формат є рекомендованим базовими підручниками з комунікативної практики, але в якості змістової основи використано реалії українських народних казок. Переклад іспанською мовою здійснювався студентами (куратор — В. П. Боса).

— Елементи драматизації, що використовуються у звітних перформансах «Майстерні поетичного перекладу» (французькою, італійською та іспанською мовами) (куратор — Л. В. Ананьева).

— Драматизований перформанс за мотивами римської міфології та поезії — заліковий проект з практичного курсу «Латинська мова» (куратор — О. В. Дзюбенко).

ПЕРЕКЛАД ЯК ЗАСІБ ЗБІЛЬШЕННЯ МАСШТАБУ СТУДЕНТСЬКИХ ТЕАТРАЛЬНИХ ПРОЕКТІВ

Андрій Козачук

Одним з найпоширеніших типів театральних проектів у навчально-виховному процесі є комплексна робота, здійснювана студентами під керівництвом викладача, спрямована на всебічне вивчення літературного твору з його подальшою інсценізацією. У процесі фахової підготовки студентів, які вивчають іноземну філологію, використовується різновид такого проекту, у межах якого опрацьовується іншомовний твір і відбувається іншомовна інсценізація.

Фахова підготовка студентів-перекладачів має свою специфіку, оскільки перекладач повинен досконало володіти принаймні двома мовами. У процесі навчання студенти вивчають різні типи перекладу та застосовують здобуті знання в різних навчальних та реальних ситуаціях.

Одним з таких напрямів навчальної та професійної діяльності є переклад драматичних творів. Як зазначає С. Басснетт, його специфіка полягає в тому, що на відміну від «традиційного» художнього тексту,

драматичний текст прочитується по-іншому — він являє собою цілісність лише разом з його сценічною версією³. Кінопереклад є окремим видом драматичного перекладу. На думку Г. Кузенко, текст у ньому обмежується часовими рамками — різниця в темпі та граматичних структурах мови оригіналу та перекладу спричиняє його штучне розширення або скорочення, тому що текст перекладу має бути синхронізований з оригінальним текстом⁴. Оскільки галузь аудіовізуального перекладу постійно перебуває в розвитку, його навчання є актуальним компонентом фахової підготовки перекладачів.

Отже, студентські театральні проекти є потенційним засобом, який можна також використовувати і для фахової підготовки перекладачів. Можливості для цього відкриваються після повної підготовки сценічної версії вистави.

Для залучення перекладу пропонується така послідовність дій. Показ вистави глядачам спочатку підлягає відеофіксації. Потім отримана відеOVERсія опрацьовується студентами-перекладачами так, як опрацьовується звичайне відео, призначене для перекладу. Здійснюються такі кроки: 1) написання скрипту із вказівкою ролей та проставленням тайм-кодів на кожній репліці; 2) переклад кожної репліки з контекстуальною опорою на відеоряд; 3) редагування отриманого перекладу; 4) аудіозапис перекладу згідно з тайм-кодами; 5) монтування готового відео; 6) подальша публікація відео у відкритому або обмеженому доступі (залежно від права інтелектуальної власності на інсценований твір).

Таким чином, студентський театральний проект має потенціал до залучення більшої кількості студентів, які будуть залучені до нього після показу вистави. У контексті спеціальностей, з яких проводиться підготовка в Університеті Грінченка, відеозйомка та монтування (первинного відео та відео з перекладом) можуть бути корисними для студентів спеціальності «Журналістика (Медіа-комунікації)» (але не обмежуватися лише нею), підготовка тексту до перекладу та власне переклад —

³ Bassnett S. Translation Studies. 3rd edition. London & New York, 2005. P. 124.

⁴ Кузенко Г. М. Кінопереклад як особливий вид художнього перекладу (на матеріалі англійської мови) // Одеський лінгвістичний вісник. 2017. № 9, Т. 3. С. 71.

«Філологія (Переклад)», редагування перекладу — «Філологія (Переклад)» та «Мова та література (англійська)», озвучення — для студентів ширшого кола спеціальностей, у межах яких навчальним планом передбачено розвиток уваги і пам'яті, а також удосконалення вимови, інтонацій та акторської й ораторської майстерності.

ТЕАТРАЛЬНА ДІЯЛЬНІСТЬ ЯК ЗАСІБ ФОРМУВАННЯ ФАХОВОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ У СТУДЕНТІВ СХІДНОЇ ФІЛОЛОГІЇ

Дмитро Москальов

Не дивлячись на всі переваги впровадження театральної діяльності паралельно із процесом оволодіння східними мовами, залишається ряд проблем. Зважаючи на щільний навчальний план, зайнятість студентів та викладача, різні акторські здатності та, власне, й бажання, студентів, театральний гурток неминуче залишається факультативним заходом, у якому можуть брати участь далеко не всі студенти тієї чи іншої групи чи курсу. Навіть при найкращому збігові обставин і складових на підготовку вистави йде чимало сил і часу, і, якщо йдеться про постановку художнього твору, коли на меті ставиться розкриття конфлікту, що передбачає певної експозиції, показу характерів, що вимагає виснажливої роботи актора та постановника, на виставу, яка все одно залишається аматорським проектом, йде кілька місяців. Те, що така діяльність сприяє формуванню фахової компетентності у філологів, сумнівів немає. Одне те, що впродовж тривалого часу відбувається процес занурення в художній твір, і режисер, на репетиціях фактично веде лекційні та семінарські заняття зі студентами, говорить про надзвичайно високий потенціал театральної діяльності як способу формування навичок роботи із текстом. Однак в такого роду позааудиторній діяльності, спрямованій на результат — показати виставу — виникає проблема використання мови оригіналу. Навіть при її залученні, студенти мають завчити репліки, а не використовувати свій комунікативний потенціал.

З тим, щоб збалансувати серйозний підхід до засвоєння літератури та вивчення і використання іноземної мови, думається, доцільно звернутися до можливостей інтерактивних методик, зокрема — комунікативного методу у вивченні іноземних мов, одним із засобів реалізації якого є драматизація та рольові ігри (drama-based language learning). Так, у межах практичних занять з мови студентам пропонується сюжет, який вони мають зіграти. На слайдах показується назва, перелік персонажів, їх характери і максимально спрощена історія, що складається з чотирьох — п'яти сцен. Студенти діляться на групи, кілька хвилин обдумують, що говорити, озброюються ручками, зошитами, які можуть відігравати роль безлічі речей і імпровізують мовою, що вивчається. На перший план виступає не результат, а процес, сюжет відомий, і завдання в тому, щоб використати мовні навички. На відміну від гурткового підходу, у даному випадку задіюються всі студенти групи, від яких не вимагається ніяких талантів, акторська майстерність не готується заздалегідь, а реалізується тут і тепер.

Враховуючи швидкий темп підготовки та перформансу, безумовним недоліком таких практик є спрощення матеріалу, і, незважаючи на ефективність у плані використання іноземної мови, та й розкриття творчих особистостей, художній твір, який лежить в основі, неминуче втрачає свою складність та багатовимірність, адже від нього залишається гола схема, тому, думається, що поєднання названих підходів вело б до більш комплексного формування фахової компетентності із застосуванням театральної діяльності.

СТУДЕНТСЬКА ІНТЕРПРЕТАЦІЯ ДРАМИ АБСУРДУ ЧЕРЕЗ СЦЕНІЧНУ ЧИТКУ

Роман Козлов

Складність інтерпретації драми абсурду та п'єс, стилістично близьких до цього напрямку, зумовлена передусім її поетикою. Зазвичай дослідники наголошують на:

— повторях (здебільшого із сугестивним ефектом);

- грі слів (яку абсурдистський театр успадкував від лімериків та каламбурів);
- ірреальності окремих епізодів серед переважно звичного перебігу подій (як спадок модерністських фантазмагорій);
- прийомі «театр у театрі» (переосмислення сценічної й життєвої умовності).

Але, як зазначає Мартін Еслін, самого поетологічного стилізування недостатньо, аби п'єса могла бути однозначно віднесена до абсурдистських. Яскравий приклад — п'єси Ігоря Костецького, написані зовсім напередодні експериментів Самюела Бекета та Ежена Йонеску, але виразно позбавлені «метафізичного жаху перед безглуздям людського буття» (Марко Роберт Стех).

Досвід студентської сценічної читки я використовував під час спостереження за формами мистецької комунікації в рамках курсу «Теорія інформації та комунікації». Одного разу я ризикнув відійти від більш-менш реалістичної п'єси і запропонував студентам п'єсу Артема Вишневського «Різниця», написану в стилістиці абсурду.

Сюжет її простий: Зелений і Коричневий переконують художника Дальтоніка в тому, що існує різниця (відмінності), зрештою і з допомогою самої Різниці (окремого персонажа). Крім того збірним персонажем є Голос із глядацької зали, а також читець ремарок (умовний автор).

Попередні інструкції студенти отримали тільки щодо відстеження комунікаційних впливів та векторів під час читки. Роз'яснень і попереджень щодо стилістики п'єси вони не мали.

Під час читки виразно спостерігалася розгубленість студентів, що перейшла в дезорієнтацію, але з часом хід п'єси став для них цілком зрозумілим. Сміисловою домінантою твору є пара Зелений/Коричневий — велика частина їхніх реплік пов'язані в каламбури. Але в певний момент ці персонажі виводяться зі сценічної умовності прийомом «театр у театрі» (епізод зі стрічкою). І завдяки цьому домінантна роль передається Дальтоніку, чий дискурс визначає рефрен «Немає ніякої різниці».

Щойно між персонажами (читачами і — наразі — слухачами) установлюється хоч якийсь порозуміння, на сцені з'являється персонаж

Різниця і за рахунок гри слів повністю руйнує щойно створену більш-менш осмислену картину: «Я — різниця. Я працюю на м'ясокомбінаті і відрізаю голови у різної худоби» (сцена 7). Однак студенти — учасники читки вже достатньо занурилися в текст, тому вони осмислено переживають і сьому сцену, і завершальну апокаліптичну восьму («Зелений і Коричневий опускають голови... Дивляться на себе. Їм заважає їх власний одяг, тому вони його знімають. Ставлять рамки позаду і спереду картини, таким чином обрамляючи її. Пришпилюють на неї свої стрічки. Перевертають стіл догори ногами. У нестямі розмазують грим по обличчю і тілу одне одного»).

Під час обговорення твору студенти звернули увагу на те, що їм допомогло зосередження на власній ролі (цілісність настрою та логіки висловлювання), але одночасно вони слухали і чули решту учасників дійства. Унаслідок вони визнали, що за час колективної читки зрозуміли текст краще, ніж би вперше читали його самотужки.

Однак з обговорення стало зрозумілим, що студенти радше сприйняли загальний зміст та задум п'єси, аніж окремі деталі — більшість алюзій та каламбурів вони не змогли відтворити, не зазираючи в текст. Часто це пов'язане зі складністю алюзійного поля твору: п'єса написана у березні 2001 року, тож її політичні підтексти студентам просто не доступні.

Отже, сценічна читка багато в чому допомагає студентам подолати первинний опір тексту, написаного в стилістиці абсурду. Розкладання тексту на ролі дає можливість піхмати його сюжетну конструкцію, а отже, логічне мислення ефективніше протидіє впливу гри слів та нав'язливих рефренів. Зрештою, до домінантного «метафізичного жаху перед безглуздям людського буття» (коли «немає ніякої різниці») учасники читки підходять з якшо не усвідомленням, то принаймні відчуттям авторського задуму. А саме авторський задум найбільш старанно приховується в драматургії абсурду.

ОРГАНІЗАЦІЙНИЙ ДОСВІД СТАНОВЛЕННЯ ТА ДІЯЛЬНОСТІ СТУДЕНТСЬКОГО ІСТОРИЧНОГО ТЕАТРУ «БОРИСФЕН»

Галина Саган

Студентський історичний театр «Борисфен» восени буде відзначати десятиліття. За ці роки ми досягнули чималих результатів, стикалися з певними труднощами, частину вирішували, а на іншу частину перестали звертати увагу.

На початковому етапі становлення було визначено базові принципи роботи колективу, які визначили нашу подальшу діяльність. Рік театр не мав назви. У 2010 р. ми назвалися «Борисфеном» і, на нашу думку, це чудово вписалося в нашу творчу концепцію. Основними принципами стали такі позиції:

- усі вистави ставляться українською мовою (був варіант англійською на спеціальне замовлення);
- зміст вистав мають історичну складову, прерогатива надається творам, які популяризують історію України в усіх її вимірах;
- кожен актор пропонує своє бачення ролі і, як результат, ми отримували нове прочитання вже усталених героїв.

Успіхи, яких ми досягнули за десять років:

- ріст кількісних показників (кількість членів колективу, прем'єр на рік, виїзні виступи, зустрічі з відомими творчими особами);
- якісні зміни — практично вся режисура здійснюється самостійно студентами, вистави наповнюються хореографічними і музичними номерами тощо. Кожен раз готуємо все складніші вистави за постановкою. Три роки як перейшли на сцену в актовому залі.

Проблеми, які супроводжують діяльність театру:

- немає жодної фінансової підтримки, всі потреби вирішуємо власними силами;
- відмовилися від сталого графіку репетицій, репетиції проводимо частинами;
- спроба ввести заняття з культури мовлення зазнала поразки.

УЧАСНИКИ КРУГЛОГО СТОЛУ

Боса Віта Петрівна, кандидат педагогічних наук, старший викладач кафедри романської філології та порівняльно-типологічного мовознавства Інституту філології

Вишницька Юлія Василівна, доктор філологічних наук, доцент кафедри світової літератури Інституту філології

Вірченко Тетяна Ігорівна, доктор філологічних наук, професор кафедри української літератури і компаративістики Інституту філології

Груздьова Олена Вікторівна, голова циклової комісії з видавничої справи, культури та української філології Університетського коледжу

Козачук Андрій Михайлович, кандидат філологічних наук, старший викладач кафедри англійської філології та перекладу Інституту філології

Козлов Роман Анатолійович, доктор філологічних наук, професор кафедри української літератури і компаративістики Інституту філології

Лягіна Ірина Анатоліївна, викладач кафедри романської філології та порівняльно-типологічного мовознавства Інституту філології

Махачашвілі Русудан Кирилевна, доктор філологічних наук, професор, завідувач кафедри романської філології та порівняльно-типологічного мовознавства Інституту філології

Москальов Дмитро Петрович, кандидат філологічних наук, доцент кафедри східних мов та перекладу Інституту філології

Розінкевич Наталія Василівна, викладач циклової комісії з видавничої справи, культури та української філології Університетського коледжу

Саган Галина Василівна, доктор історичних наук, професор кафедри всесвітньої історії історико-філософського факультету

Для нотаток